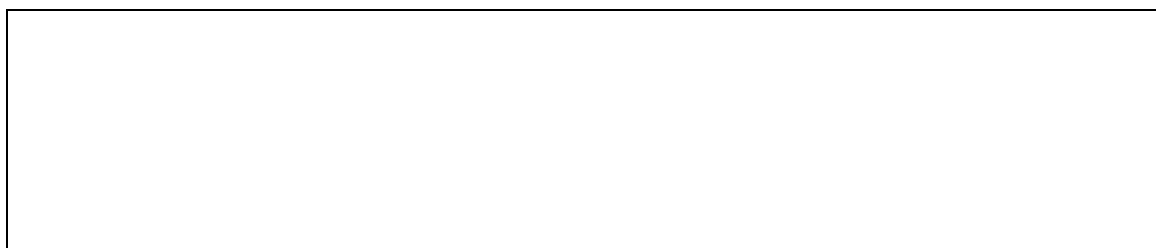

EL TEXT EXPOSITIU

ENS EXPRESSEM!

Un **text expositiu** és el text que té intenció de transmetre coneixement amb fins essencialment didàctics, de manera que el receptor s'informi de la matèria de què tracta amb senzillesa i cercant l'objectivitat.

El text expositiu té com a funció principal informar o explicar sobre un tema.

L'estructura del text expositiu

En la comprensió d'un text expositiu intervenen l'organització de la informació i la forma d'exposar-la, i, lògicament, els coneixements previs sobre el tema exposat per part del destinatari.

L'estructura habitual d'un text expositiu (explicatiu o informatiu) comprèn tres parts: introducció, desenvolupament i conclusió.

- **Presentació o introducció:** es presenta el tema, la seva importància, els objectius, fonts documentals, etc. La introducció sol constituir el primer paràgraf del text.
- **Desenvolupament:** es va exposant la informació del tema de manera clara i ordenada. És la part central del text. L'estructura ordenada i les relacions lògiques dels continguts són fonamentals en aquests tipus d'escrits. Hi pot haver exemples, comparacions, anècdotes...
- **Conclusió:** resum de les idees principals que s'han exposat o l'opinió personal. Hi apareixen fórmules típiques de sintetització.

Altres recursos estructurals que poden tenir els textos expositius són: el títol (referència breu sobre el tema), citacions de fonts de documentació, altres suports informatius (il·lustracions, esquemes, gràfics...).

Trets bàsics

Els trets bàsics d'un text expositiu són els següents:

- Tenen una finalitat **informativa**.
- La relació entre l'emissor i el receptor suposa que comparteixen **coneixements previs**.
- Es refereixen a alguna realitat, **no són de ficció**.
- No hi ha marques de temps, o són **neutres** (a diferència dels textos narratius).
- No hi ha personatges protagonistes ni "fets" narratius.
- La informació pot anar acompanyada de **gràfics i esquemes**.
- El contingut del text expositiu, la informació que transmet, pot ser reduït a un **resum o esquema**.

La informació que donen els textos expositius ha de ser **ordenada**. Això s'aconsegueix mitjançant:

- **un ordre lògic:** cada paràgraf ben estructurat i al seu lloc.
- **la puntuació:** ús de punts i seguits i de comes.
- els **enllaços** entre frases (o connectors).
- una sintaxi clara i ordenada.
- un lèxic precís.

Encara que habitualment són textos escrits, també poden presentar la modalitat oral.

TEXT EXPOSITIU

EL BOSC

En una nit plàcida i tranquil·la de finals d'estiu, la lluna plena il·luminava un savi i vell bosc del cor del Berguedà. Havia plogut força aquell més d'agost, amb boniques tempestes de mitja tarda. Les fulles de les plantes tenien un verd fosc intens i, per entre mig de l'aire net, s'escampava la flaire humida de la terra que alegrava la vida de tots els éssers que hi vivien.

Els fils de llum s'esmunyien per entre el fullam espès dels arbres i acariciaven la catifa del bosc feta de terra molla, de molsa, d'herba tendra, de fulles caigudes dels arbres, de bolets nascuts de fongs que escampaven els seus filaments blancs pel terra.

Malgrat ser de nit, el bosc mai està quiet ni silenciós. Sempre hi ha alguna cosa o algú que treballa, que busca aliment, que busca repòs, que busca parella o companyia. El bosc sempre és viu, mai descansa.

A la vora d'una clariana, on la llum de la lluna s'hi passejava tranquil·lament, hi arrelava ben aferrat al terra des de feia molts anys un esplèndid roure. Li agradava conversar amb els altres companys del bosc. Vora seu jeia la més viva de totes les bèsties del bosc, la guilla, vigilant de no aixafar un rovelló ferm i valent que treia el cap per sobre la pinassa humida. Davant seu una pedra molt vella, escoltava pacientment.

- Si no fos per les plantes, el bosc no existiria. -deia el roure amb la seva veu profunda i pausada-. Nosaltres donem aliment i aixopluc als animals i als fongs (els bolets). Amb les nostres arrels aguantem la terra i les pedres i així quan plou l'aigua no se les emporta muntanya avall. Sense les plantes no podríeu viure i tot el que ens envolta seria un desert.
- No es pas veritat que sigueu els més importants del bosc -va dir la guineu, tota neguitosa-. Sort del animals en teniu tots plegats que escampem les llavors de les plantes i ens mengem les plantes sobreres per aclarir el bosc. També remenem el terra perquè pugueu arrelar millor i els fongs puguin escampar els seus filaments per entre la fullaraca. Sense nosaltres el bosc seria tant espès que no hi podria néixer cap planta nova i és moriria de vell. Sense els animals el bosc no tindria vida.
- I dels fongs, que en sabeu vosaltres? -va exclamar el rovelló, impacient per posar-hi cullerada a la conversa-. Qui netejaria el bosc de fulles, branques i animals morts? Els bolets també donem aliment a moltes bèsties. Sense nosaltres el bosc seria un munt de brutícia i la terra s'empobriria tant que no podria alimentar les plantes. Som molt petits els fongs, ningú ens veu quan volta pel bosc, però som els més importants.
- I nosaltres, els que no tenim vida: el sol, l'aire, l'aigua, la terra, les pedres. Us donem la llum tant necessària, ens respireu. Ens hi arreu i ens trepitgeu. Ens feu caus i ens xucleu els minerals. Nosaltres retenim i guardem l'aigua de la pluja que tanta falta us fa a tots. Si no hi fóssim, cap de vosaltres podríeu viure i el bosc no hi seria. Nosaltres som els més antics i els més importants pel bosc.

La conversa va durar tota la nit. La lluna va fer tot el volt fins amagar-se per ponent, deixant pas als primers sospirs de la llum del sol, que treien el cap per llevant.

El roure, la guilla, el rovelló i la pedra van deixar de parlar. Estaven cansats i no s'havien posat d'acord. Quin és el més important? Ho són tots?

El silenci de l'albada els embolcallà per uns instants. L'únic moment en que el bosc sembla dormir. Vol assegurar-se de que el sol tornarà a aixecar-se com cada dia. Agafa aire i esclata amb una cridòria d'ocells matiners que s'espolsen la son de les ales tot refilant els seus millors cants. El bosc no descansa mai, sempre és ple de vida.

1. De què parla el text?

2. Quins personatges hi surten?

3. A qui representa cadascú?

4. Què diu cadascú?

5. Torna a llegir el text amb atenció i fes un dibuix sobre ell. Després pinta'n el dibuix.

Saps quin és l'ecosistema de l'esquirol?

El bosc és el seu ecosistema, és on troba tot el necessari per viure.

1. Les necessitats dels éssers vius

Ja saps que les plantes necessiten, entre altres coses, aigua i llum. Hi ha plantes, com els salzes, que necessiten molta aigua i viuen sempre al costat dels rius. Unes altres, com els cactus, necessiten menys aigua, de manera que poden viure en llocs molt secs.

Als animals els passa el mateix. Les truites de riu han de viure a l'aigua per respirar. Els pit-roigs necessiten viure en llocs amb arbres per construir-hi els nius. ⁵

Cada ésser viu té unes necessitats diferents i viu al lloc on pot satisfer-les. Per això, en cada lloc viuen éssers vius diferents.

Cada ésser viu habita al lloc on pot satisfer les seves necessitats.

2. Els components dels ecosistemes

Un ecosistema està format per un lloc i els éssers vius que hi habiten.

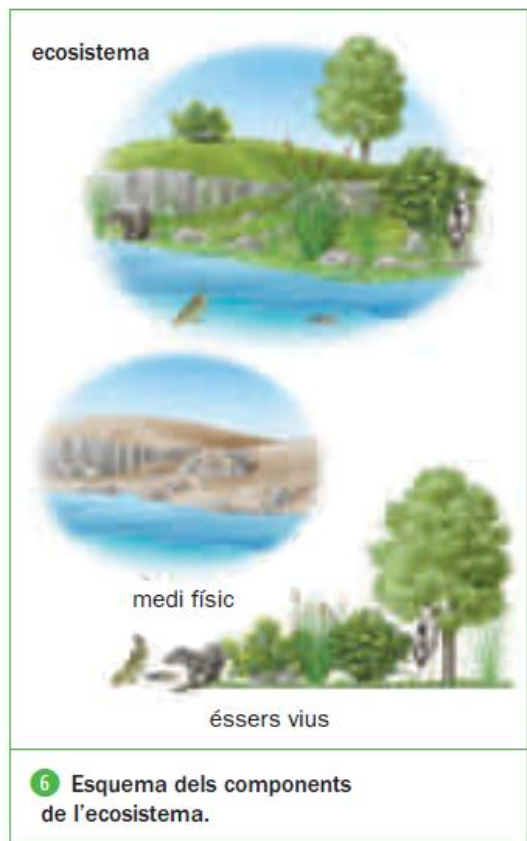
Als ecosistemes, hi destaquen dos tipus de components: ⁶

- Els éssers vius. Són les plantes i els animals.
- El medi físic. És tot el que no són éssers vius, però que afecta els éssers vius, com la temperatura, l'aigua, el tipus de sòl, les roques...

Un ecosistema està format per un conjunt d'éssers vius i el medi físic on viuen.

⁵ Els pit-roigs fan el niu, coven els ous i crien els polls d'abril a agost i s'alimenten d'insectes, cargols, aranyes, baies i petits fruits que troben als camps i als sotabosc.

3. Tipus d'ecosistemes

A la Terra hi ha molts ecosistemes diferents. Els podem classificar en diferents grups.

PRINCIPALS TIPUS D'ECOSISTEMES

ECOSISTEMES TERRESTRES

Bosc. Hi ha molts arbres, que ofereixen refugi i aliment als animals.

Praderies. Hi abunda l'herba, de la qual s'alimenten grans animals herbívors.

Estepes. Hi ha poques plantes i pocs animals, perquè hi plou molt poc.

ECOSISTEMES AQUÀTICS

Ecosistemes d'aigua dolça. Es formen als rius, als rierols, als llacs...

Ecosistemes d'aigua salada. Es troben al mar, com ara les costes, els esculls de corall, el mar obert...

1. Quin títol posaries a aquest text?

2. Què ens explica el text? Com està organitzat?

3. Costa d'entendre? Per què?

4. Quines fotografies són les que acompanyen al text?

5. Serveixen per alguna cosa les imatges del text? Per què?

6. De què s'alimenten els pit-roigs?

7. Quins elements formen un ecosistema?

8. Quins són els principals tipus d'ecosistemes?

9. T'ha costat respondre les preguntes 6, 7 i 8? Per què?

10. Quins altres recursos podríem haver usat per explicar el tema dels ecosistemes?
